
Paragraaf B Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Deze paragraaf behandelt de weerstandscapaciteit en de risicobeheersing van de gemeente. Conform het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) bevat deze paragraaf de volgende informatie:

- Het beleid voor de weerstandscapaciteit en risico's.
- Een inventarisatie van de beschikbare weerstandscapaciteit.
- Een inventarisatie van de benodigde weerstandscapaciteit (risico's).
- De relatie tussen de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit.
- De basisset van voorgeschreven kengetallen.

Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen zonder dat het beleid veranderd moet worden.

Beleid weerstandscapaciteit en risico's

Risicomanagement is een middel om op een gestructureerde manier risico's in beeld te brengen, te evalueren en beter te beheersen. Bij risico's gaat het om de mate waarin de gemeente financiële risico's loopt, bijvoorbeeld juridisch, economisch, politiek, bestuurlijk, maatschappelijk, et cetera. Risicomanagement is een continu proces, maar bij het opstellen van de begroting wordt een risico-inventarisatie uitgevoerd. Hierbij wordt kritisch gekeken naar de diverse risico's en de beheersmaatregelen. Van het risico wordt een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet en de financiële gevolgen als het risico zich voordoet.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit omvat alle middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten te dekken. We onderscheiden een structurele en incidentele beschikbare weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de onbenutte betalingscapaciteit uit de onroerendezaakbelasting. De rioolheffing en de afvalstoffenheffing zijn kostendekkend en vallen om deze reden buiten de berekening. Bij de berekening is rekening gehouden met de bepalingen van de Financiële verhoudingswet (artikel 12-norm).

Het tarief voor 2020 is 0,1853%. De onbenutte belastingcapaciteit is het verschil tussen de opbrengst OZB op basis van de eigen belastingtarieven en de opbrengsten OZB op basis van artikel 12-norm.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit het vrij aanwendbare gedeelte van de algemene reserve op 1 januari 2020. De bestemmingsreserve zijn niet zondermeer vrij aanwendbaar en worden in de berekening buiten beschouwing gelaten. Deze middelen zijn door de raad specifiek toegewezen.

In de onderstaande tabel is de totaal beschikbare weerstandscapaciteit opgenomen.

Bedragen x € 1.000

Weerstandvermogen	Bedrag
Beschikbare weerstandscapaciteit	per 1 januari 2020
Onbenutte belastingcapaciteit	1.010
Post onvoorziene lasten	47
Algemene reserve	4.807
Beschikbare weerstandscapaciteit	5.864
Benodigde weerstandscapaciteit	
Structurele risico's	374
Incidentele risico's	393
Benodigde weerstandscapaciteit	767
Resterende beschikbare weerstandscapaciteit	5.097

Benodigde weerstandscapaciteit

Per geïnventariseerd risico wordt ingeschat hoe waarschijnlijk het is dat het risico zich voordoet en hoe groot de financiële gevolgen zijn.

In de raadsvergadering van 28 maart 2019 besloten om binnen de algemene reserve een incidentele weerstandscapaciteit te reserveren voor uitsluitend de dekking van specifieke risico's. Tot en met 2019 werd een bedrag opgenomen voor algemene risico's en werden voor de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit de structurele en incidentele risico's tweemaal meegenomen.

Een overzicht van de financieel gekwalificeerde risico's is opgenomen in bijlage IV. De benodigde weerstandscapaciteit per 1 januari 2020 is € 767.000.

Bedrag x € 1.000

Risico-inventarisatie	Bedrag per 1 januari 2020
Structurele risico's	374
Incidentele risico's	393
Benodigde weerstandscapaciteit	767

Relatie tussen beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit

Het weerstandsvermogen geeft de relatie weer tussen de structureel beschikbare weerstandscapaciteit (middelen) en de structureel benodigde weerstandscapaciteit (risico's). Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio.

$$\text{Ratio: } \frac{\text{Structurele beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Structurele benutte weerstandscapaciteit}} = \frac{1.010}{374} = 2,70$$

De ratio weerstandsvermogen wordt als ruim voldoende gekwalificeerd.

Kwalificatie ratio

Ratio	Waardering
> 2,0	Uitstekend
1,5 - 2,0	Ruim voldoende
1,0 - 1,5	Voldoende
0,8 - 1,0	Matig
0,6 - 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Slecht

Bouwgrondexploitaties

Uitgangspunt is dat er, via de bestemmingsreserve bouwgrondexploitaties, een afzonderlijk weerstandsvermogen voor de bouwgrondexploitaties wordt aangehouden. Zie de paragraaf G Grondbeleid voor meer informatie.

Het beleid rondom bouwgrondexploitatie ligt vast in de nota grondbeleid. Eén van de ambities is het behouden van een gezonde financiële huishouding van de diverse grondexploitaties. Vanuit deze ambitie geldt het uitgangspunt, dat de meerjarige weerstandscapaciteit voor de grondexploitaties toereikend moet zijn.

Kengetallen

Volgens het Besluit Begroten en Verantwoorden is het verplicht om financiële kengetallen op te nemen. De kengetallen geven gezamenlijk inzicht in de financiële positie van de gemeente.

De kengetallen zijn:

- 1a. Netto schuldquote
- 1b. Gecorrigeerde netto schuldquote
2. Solvabiliteitsratio
3. Kengetal grondexploitatie
4. Structurele exploitatieruimte
5. Belastingcapaciteit

(Gecorrigeerde) netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen van de exploitatie. De gecorrigeerde netto schuldquote geeft aan welk percentage van de vermogensbehoefte van de gemeente zelf (dus exclusief derden) extern gefinancierd is. Hoe lager dit percentage hoe beter (minder risicovol, meer flexibel).

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteit geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichting te voldoen. Het kengetal geeft de verhouding aan tussen het eigen vermogen en het balanstotaal. Bij een hoge solvabiliteit staat er veel eigen vermogen tegenover de schulden en is de kans groot dat de schulden worden afbetaald. Dit betekent tegelijkertijd dat veel eigen vermogen (reserve) wordt aangehouden en dan niet wordt besteed. Hoe hoger dit percentage hoe beter (minder risicovol, meer flexibel).

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft aan hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale baten. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Hoe lager dit percentage hoe beter (minder risicovol, meer flexibel).

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte er is om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting maken we onderscheid tussen structurele en incidentele lasten. Hoe hoger dit percentage hoe beter (minder risicovol, meer flexibel).

Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Onder woonlasten wordt verstaan de OZB, de rioolheffing en de reinigingsrechten voor een woning met gemiddelde waarde in de gemeente. De belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in een bepaald jaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde in het voorgaande jaar en uit te drukken in een percentage. Hoe lager dit percentage hoe beter (minder risicovol, meer flexibel).

Financiële positie gemeente Haaren

In de beoordeling van de financiële positie is het belangrijk te onderkennen dat er een trendmatige ontwikkeling is. In de onderstaande tabel staat de meerjarige ontwikkeling van de kengetallen. Met name de kosten van het herindelingsproject blijken aanzienlijke gevolgen te hebben voor de omvang van de reservepositie. Deze bedragen over de periode tot en met 2020 circa € 5 mln.

Begroting 2020 Kengetallen	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Netto schuldquote	-2,33%	21,83%	46,18%	39,03%	13,64%	12,42%
Gecorrigeerd netto schuldquote	-11,48%	12,76%	36,70%	28,92%	5,06%	2,02%
Solvabiliteitsratio	40,69%	40,77%	31,44%	36,74%	48,49%	52,54%
Grondexploitatie	18,85%	14,88%	4,97%	0,09%	-13,25%	-12,72%
Structurele exploitatieruimte	1,47%	3,01%	3,46%	3,29%	2,22%	3,81%
Belastingcapaciteit	116,79%	115,70%	117,46%	117,46%	117,46%	117,46%

Om de financiële positie te bepalen worden de meerjarige kengetallen tegen een benchmark en de signaleringswaarden VNG afgezet.

Benchmark en signaleringswaarden

In de onderstaande benchmark is een vergelijk gemaakt met vier gemeenten uit de regio: Oisterwijk, Boxtel, Hilvarenbeek, en Sint-Michielsgestel. De scores op de kengetallen van deze gemeenten uit de jaarrekening 2018, fungeren als benchmark. In de benchmark worden de kengetallen van de gemeenten vergeleken met de kengetallen van de gemeente Haaren over het jaar 2018.

Benchmark 2018

Kengetallen	Benchmark
Netto schuldquote	40,85%
Gecorrigeerd netto schuldquote	33,88%
Solvabiliteitsratio	32,21%
Grondexploitatie	11,19%
Structurele exploitatieruimte	0,90%
Belastingcapaciteit	101,81%

Signaleringswaarden VNG

Categorie	A	B	C
	minst risicovol	neutraal	meest risicovol
Netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
Gecorrigeerd netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
Grondexploitatie	<0%	0-10%	>10%
Structurele exploitatieruimte	>0%	0	<0%
Belastingcapaciteit	95%	95-105%	>105%

Voor zowel de *netto schuldquote zonder correctie en met correctie* scoort de gemeente Haaren gemiddeld over de jaren, met uitzondering van 2020, significant lager dan de benchmarkwaardes. Dit komt doordat de activa van de gemeente Haaren grotendeels met eigen vermogen gefinancierd zijn. Als gevolg van geplande investeringen in 2019 en 2020 dalen de netto schuldquoten ten opzichte van 2018. In 2020 zijn ruim € 8 miljoen aan investeringen gepland (zie bijlage V) waardoor de gemeente Haaren hoger scoort ten opzichte van de benchmark. De *solvabiliteit* is hoog ten opzichte van de benchmark als gevolg van het relatief hoge eigen vermogen van de gemeente Haaren ten opzichte van de benchmark. Door de geplande hoge investeringen in 2020 ligt de *solvabiliteitsratio* in dat jaar beneden de benchmark. Met het kengetal *grondexploitatie* scoort de gemeente Haaren vanaf 2020 lager dan de benchmark. Reden hiervoor is dat in de jaren 2020 tot 2022 meer opbrengsten verwacht worden dan dat er kosten gemaakt worden. Het kengetal *structurele exploitatieruimte* is positief en scoort hoger dan de benchmark. Tenslotte heeft de gemeente Haaren een *belastingcapaciteitskengetal* dat hoger is dan de benchmark 2018.

Naast de benchmark zetten we de kengetallen van de gemeente Haaren af tegen de signaleringswaarden van de VNG. Wanneer we naar het verloop van de kengetallen kijken, en de signaleringswaarden van de VNG, kan het volgende geconcludeerd worden:

- Voor de *netto schuldquote zonder correctie en met correctie* valt de gemeente Haaren in de categorie A minst risicovol. De percentages van de gemeente Haaren voor deze kengetallen zijn meerjarig significant lager dan de signaleringswaarde van 90%.
- De *solvabiliteit* valt in categorie B neutraal en loopt meerjarig op naar categorie A minst risicovol. Dit houdt in dat het eigen vermogen ten opzichte van het balanstotaal toeneemt.
- Met het *kengetal grondexploitatie* valt de gemeente Haaren in 2020 volgens de VNG in categorie B, neutraal. Voor de ontwikkelingen van de grondexploitatie verwijzen wij naar de paragraaf G Grondbeleid.
- Het kengetal *structurele exploitatieruimte* blijft gedurende de gehele meerjarenbegroting in de categorie minst risicovol.
- Het *belastingcapaciteitskengetal* valt in de categorie C meest risicovol. Er is overigens nog voldoende ruimte.

